

Podpora poradců pro implementaci kurikulární reformy

registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.3.05/03.0029

Milena Lukešová: Jak si uděláme zeměkouli

LUKEŠOVÁ, Milena. *Jak si uděláme zeměkouli*. 1. vyd. Brno: Orbis pictus. ISBN 80-85240-24-6.

Možnosti využití textu

Člověk a jeho svět

Zkušenosti s textem

Část textu použita v 1. ročníku při učivu o hodinách, čase, ročních obdobích v předmětu Člověk a jeho svět.

Text

Jak si uděláme zeměkouli? Vymyslíme si velikánské prázdno na všechny strany, na všechny strany. Pak prázdnu uděláme Měsíc a hvězdy a hvězd musíme udělat hodně a ještě. Jedna hvězda bude naše Slunce. Slunce je ale hvězda denní ne noční. Nebude na nás jenom z dálky poblíkávat. Přesvítlí Měsíc a hvězdy a ještě mu zbude na rozdávání teplo a světlo. A když máme Slunce, můžeme si udělat Zemi. Musí na ní být pevniny a mezi nimi moře a ohromné oceány. A hlavně: nesmíme zapomenout připravit si okolo Země vzduch. Vzduchu musí být dost pro všechny lidi, zvířata i stromy, aby se dalo dýchat, a pro vítr, aby měl co plašit a vířit a rozfoukávat. A naše Země aby se mohla pořádně nadechnout a dostala sílu. Aby si nás dokázala přitáhnout k sobě a nepustila nás a měla nás ráda.

A teď pozor – a veliký! Naše Země musí být dost daleko od Slunce, aby ji nespálilo, a zase právě tak blízko, aby na ni dosvítilo a mohlo ji zahřát. Země je ráda, že ji Slunce hřeje, a otáčí se, aby ji mohlo osvítit ze všech stran. A tak se točí, točí se s náma postel i chodník pod nohama. Točí se, točí se, točí se taky psi, kočky, domy a stromy i s ptáky. Všichni se točíme, ani o tom nevíme, potmě to točení dokonce zaspíme. To když nás naše Země pootočí do spacího stínu. Slunce tam na nás nedosvítlí. Stejně nás ale vyhlídí, kde jsme. Ještě že naše Země nejde nikdy spát a otáčí se s námi dál. Tmu necháváme za sebou. A světlo už nám připravuje DEN. Začne hned ráno. První svítivou ručičkou ukáže Slunce na kohouta. Kohout ví, co to znamená. Kikirikí! Brouci v trávě snídají, kytky zvednou hlavy a my utíkáme k oknu, otevřeme ho a voláme: Kdo by to nevěděl, ať se to doví, že máme den a je úplně nový. Ráno nám uteklo a místo něho máme dopoledne. Země se s námi otáčí dál za teplem a světlem. Slunce se směje, když nás vidí. Voláme na něj: Ahoj, my jsme lidi. Nevadí ti to, že jsme takhle malí? Slunce nic neříká. Jen hřeje, až to pálí. A pak nás div nespálí, jak nám míchá vzduch nad hlavou, dokud není horký. To je ta chvíle, kdy lžice cinkne o prázdný talíř, hned nato se nám v polívce schová a pak zas vykoukne: Jezte, je bramborová. Po obědě si můžeme odpočinout. Slunce by to potřebovalo taky. A jak! Každá jeho svítivá ručička se ale hned zas probere z únavy, aby pomohla ostatním dělat odpoledne.

To se rozprostře trávník, na ten se nasype dětí jako smetí a na ten zbytek střapáče keřů a hlavičky kytek. Co si to ale myslíte, načechrané obláčky? Marně lákáte Slunce, aby šlo spát. Neposlechne vás, protože i kdyby Slunce mělo postýlku, nemůže usnout. Ani na chvíli. Kdyby na nás nedýchalo a nezahřálo nás, vystydla by nám zeměkoule a nás by spolkl mráz. Slunce nás našťestí nedá. Zůstane na svém místě a bude držet službu, i když nás zeměkoule pootočí zas do tmavého stínu, kde čeká večer. Sluníčko nám sotva stačilo zamávat, do čepice už mu hupsla hvězdička. Pak ho nevidíme, ze tmy a hvězd se udělala noc. A tak všichni, i psi i kočky i lidi, pomalu zavírají oči, když stejně nic pořádně nevidí. Jen my je nezavřeme a něco možná uvidíme. Je to on! Uviděli jsme ho. Měsíc se na cestu neobouvá, bosý nás obíhá, dorůstá,

Podpora poradců pro implementaci kurikulární reformy

registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.3.05/03.0029

couvá, a když mu řeknem, že je nám ho líto, kouká jen studeně: Nechte si to. Někdy je kulatý, někdy má rohy, je celý bledý a zebou ho nohy. Měsíc je smutný asi proto, že nemá nikoho, má jenom samý prach a hluboké díry. Ani vzduch nemá, vůbec nic. To my máme svůj vzduch a svoje Slunce. A Zemi, co nás dovede otáčet k Slunci a zase od Slunce, a tak nám dělat den a noc, pořád za sebou a bez chyby. Při tomhle točení dokolečka, co dělá den a noc, dokáže s námi naše zeměkoule putovat ještě velkou otáčecí cestou okolo Slunce. Obíhá ho týdný a měsíce, celý jeden rok. Podle toho, jak se s námi Země k Slunci natočí, je nám buď chladno nebo teplo, a tak máme postupně za sebou jaro, léto, podzim a zimu. Jenže - vidíte to? Zimy nějak ubývá. No to znamená - hurá, sláva! - to znamená, že zase bude jaro, a za ním léto a podzim a znovu zima. Tak máme pořád něco na těšení. A to všechno umí udělat naše Země. Jen k tomu nutně potřebuje, aby měla kolem sebe zdravý vzduch. Musíme ji uzdravit za to, co pro nás dělá. Proto jsme si naši zeměkouli vymysleli radši bez komínů, jenom okytkovanou a ostromovanou a ozvíratovanou a očlověkovanou. Nejvíc se to takhle líbí lesu. Les nám kartáčuje vzduch, jen to voňavě sviští, a ďatel telegrafuje na všechny strany: DÝCHEJTE - DÝCHEJTE - DÝCHEJTE - VZDUCH - ČERSTVĚ - VYKARTÁČOVANÝ.